

Met man en macht

De eerste lichting eerstejaars die wij in 1985 aan de nieuwe economiefaculteit in Maastricht mochten ontvangen, bestond voor 18% uit meisjes. Op een introductiebijeenkomst stelde één van deze meisjes de volgende vraag: "Ik zie hier veel meisjes om mij heen onder de studenten. Maar ik zie geen enkele vrouwelijke hoogleraar. Hoe komt dat?". In mijn antwoord heb ik haar erop gewezen dat "in mijn tijd" nog maar zeer weinig meisjes economie studeerden, hooguit een paar procent. Aangezien mijn generatie nu in aanmerking begon te komen voor hogere wetenschappelijke functies, waren er nog bijna geen vrouwelijke kandidaten. Ik voegde daar aan toe dat de hogere aantallen vrouwelijke studenten onherroepelijk zouden leiden tot meer vrouwelijke promovendi en op termijn tot meer vrouwen in de wetenschappelijke staf, van laag tot hoog.

Dezer dagen kon ik mijn indertijd uitgesproken verwachting toetsen in de voorbereiding van een lezing over vrouwen en machtsrelaties op de arbeidsmarkt¹. Allereerst wilde ik nu wel eens precies weten hoe de studentenpopulatie zich ontwikkeld heeft. Hieronder ziet u het percentage vrouwelijke eerstejaars economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam van 1969 (mijn aanvangsjaar) tot 1992 en aan de Rijksuniversiteit Limburg (RL) te Maastricht van de 18% in 1985 tot nu. De trend is overduidelijk. Was het eind jaren zestig nog hoogst uitzonderlijk dat een meisje economie ging studeren, begin jaren negentig is dat eigenlijk heel gewoon. Deze verschuiving, die zich in vijftien jaar heeft voltrokken, heeft belangrijke implicaties.

Percentage vrouwelijke eerstejaars economie

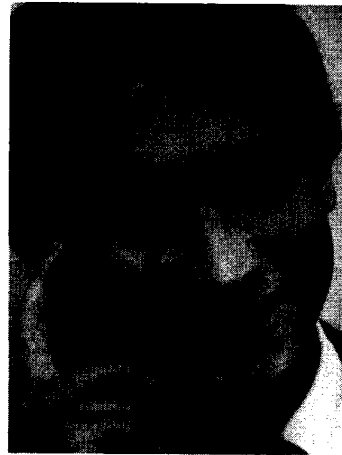
	EUR	RL
1969	2	-
1975	3	-
1980	11	-
1985	17	18
1992	18	31

aan de universiteiten werkzaam. Daardoor is het aandeel van vrouwen in de wetenschappelijke staf van economiefaculteiten sterk gestegen. Alleen al de laatste vier jaar steeg het aantal vrouwelijke aio-promovendi aan de EUR van 5 naar 11 en aan de RL van 0 naar 7. De verdeling over de geslachten is nog steeds scheef in die zin dat er relatief minder vrouwen voorkomen naarmate de rang hoger wordt. In Rotterdam is er nog slechts één vrouwelijke hoogleraar, in Maastricht nog geen. Maar de verdeling wordt wel steeds gelijkmatiger. Door economenogen bezien, is hier sprake van een jaargangenmodel met aanzienlijke vertragingen. De eerstejaars uit de tabel doen er gemiddeld zo'n vijf jaar over om af te stude-

ren. De aio-promovendus heeft ook zo'n jaar of vier, vijf nodig voor de afronding van het proefschrift. En de gemiddelde verblijfs-tijden in de UD- en UHD-rangen zullen bepaald niet korter zijn, omdat de piramide steeds smaller wordt. Wie zulke vertragingen in aanmerking neemt, zal concluderen dat de ontwikkeling naar een personeelsverdeling die de studentenverdeling weerspiegelt, zich aan de economische faculteiten voltrekt in het tempo dat door het jaargangenmodel wordt gedictieerd.

De tweede implicatie is wellicht subtieler van aard. In tegenstelling tot mijn generatie studeren nu mannelijke economen af, die het gewend geweest zijn om in hun jaargang zo'n 20 - 30% vrouwen aan te treffen. Zij hebben zelf kunnen zien dat vrouwen in de economie-opleiding niet minder succes hebben. In steeds toenemende mate hebben zij ook les gehad van vrouwelijke economiedocenten, waarvan de gemiddelde rang steeds stijgt. Al met al hebben de huidige generaties studenten een heel andere belevingswereld meegekregen voor wat betreft de 'natuurlijke' verdeling van de geslachten over de economiefuncties. Het zijn deze studenten die de laatste jaren begonnen zijn aan hun loopbaan. Zijn zij gaan werken in het bankwezen, bij uitgeverijen of detailhandelsconcerns, dan treffen zij in hun startfuncties zo'n 40% vrouwen aan. Bij grote industriële ondernemingen is dat percentage zo'n 20-25.

Het cijfermateriaal dat ik anno 1993 onder ogen kreeg, heeft mij bemoedigd dat mijn in 1985 uitgesproken verwachting bewaarheid zal worden. Uiteraard blijft het mogelijk te speculeren of de trend zich zal doorzetten. Met name blijft het de vraag of, en zo ja in welk tempo, vrouwen werkelijk zullen doorstromen naar hogere posities, zowel aan de economiefaculteiten als elders². Voor mijn lezing wilde ik de huidige situatie kenschetsen in termen van macht op de arbeidsmarkt voor jonge economen. De conclusie kan dan niet anders zijn dan dat de mannelijke macht van het getal alsmede de macht van de gewoonte (om alleen onder mannen te verkeren) de laatste jaren drastisch doorbroken zijn, jaargang na jaargang, van de basis richting top.

H. Schreuder

i. Met man en macht in het bedrijfsleven, lezing op het congres "De macht der gewoonte in arbeids- en gezinsrelaties", Emancipatiecommissie RL, 2 juni 1993. Aldaar verkrijgbaar.
2. Mijn verwachting dat dat zo zal zijn steelt op economische factoren ('human capital'-theorie), demografische factoren (ontgroening) en analogieën met vooroplopend buitenland. Trendbreuken zouden m.i. veroorzaakt kunnen worden door een ernstige economische terugslag of door een cultuuromslag in de waardering van (soorten) arbeid.